

Сенсорний розвиток дітей раннього віку

“Знання та розум — скарб людини”

Що таке розум і як виховувати людину, здатну до свідомого життя?

- Школи Давнього Єгипту в II—I тис. до н. є.
- Індуїстські педагогічні традиції
- Конфуцій
- Сократ
- Етнопедагогіка
- Перша в історії педагогіки фундаментальна праця з дошкільного виховання “Материнська школа” Я.-А. Коменського
- Й.-Г. Песталоцці створив теорію елементарної освіти
- Засновник дитячого садка Ф. Фребель виходив з необхідності використовувати різноманітні ігри для розвитку органів чуття дітей, ознайомлення їх із природою, життям людей, підготовки до школи
- К. Ушинський важливим чинником формування особистості в дошкільному віці вважав розумове виховання.
- Є. Водовозової, яка розглядала його у єдності з моральним, естетичним, фізичним вихованням.

Українські вчені плідно працюють над такими проблемами розумового розвитку дошкільників:

- — особливості системи розумового виховання дітей дошкільного віку (О. Фунтікова);
- — формування пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку (Л. Проколієнко, О. Проскура);
- — методика вивчення загального рівня розумового розвитку п'яти-шестирічних дітей з метою диференційованого підходу в навчально-виховному процесі (Т. Кондратенко, В. Котирло, С. Ладивір);
- — особливості мовленнєвого розвитку (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Стрюк, К. Крутій), навчання зображувальної діяльності (Г. Сухорукова, В. Котляр), ознайомлення з природою (Н. Яришева, З. Плохій, Н. Лисенко), навчання математики (К. Щербакова, Т. Степанова, Н. Баглаєва).

Проблемна ситуація «Ящик відчуттів»

Гра - розминка
«Мозковий штурм»

- **Сенсорний розвиток дитини -**
це отримання малюком знань
про властивості предметів
(форма, розмір, колір),
запахи
й смакові якості.

- **Сенсорний рівень є базовим для подальшого розвитку вищих психічних функцій: сприйняття, пам'яті, уваги, уяви, мислення, мовлення.**

Значення сенсорного виховання :

- -є основою для інтелектуального розвитку;
- - упорядковує хаотичні уявлення дитини, отримані при взаємодії із зовнішнім світом;
- -розвиває спостережливість;
- -готує до реального життя;
- -позитивно впливає на естетичне почуття;
- -є основою для розвитку уяви;
- -розвиває увагу;
- -дає дитині можливість оволодіти новими способами предметно-пізнавальної діяльності;
- -впливає на розширення словникового запасу дитини;
- -впливає на розвиток зорової, слуховий, моторної, образної та інших видів пам'яті.

**Проблемна ситуація
«Які іграшки та матеріали
необхідні для сенсорного розвитку
дітей раннього віку»**

- «Типовий перелік обов'язкового обладнання, навчально-наочних посібників та іграшок у дошкільних навчальних закладах»
(наказ МОН України від 11.09.2002 №509)

- лист Міністерства освіти і науки України
від 17.03.2006 №1/9-153

«Підбір і використання іграшок, для дітей
раннього віку у дошкільних навчальних
закладах»

Практичне завдання «Вчимося, граючись».

- «Найкраща іграшка для дитини та, яку можна змусити постійно змінюватися: для маленьких дітей найкраща іграшка - купка піску» (К. Ушинський)

- **Інформаційна довідка для вихователів із демонструванням фрагментів занять**

Основні напрями діяльності вихователя:

- формування системи сенсорних еталонів;
- розвиток дрібної моторики пальців;
- формування психічних процесів;
- активізація мовленнєвого розвитку дітей;
- розвиток координації рухів;
- розвиток розумових операцій;
- формування навичок саморегуляції;
- робота з батьками.

**Показники компетентності дитини
відповідно до вимог
ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
«Українське дошкілля»:**

- знає, що форма, колір , величина – постійні ознаки предметів, які варто враховувати під час виконання різноманітних дій;
- групує однорідні предмети за формою, величиною, кольором;
- співвідносить різнорідні предмети одночасно за величиною та формою;
- зіставляє предмети за кольором, формою, величиною, встановлює їх схожість чи відмінність;

- розуміє поняття: “високо - низько”, “вгорі - внизу”, “далеко - близько”, “в”, “на”, “під”, “за”;
- може показати розташування предметів у просторі;
- розрізняє на смак овочі, фрукти, ягоди, використовує слова: “солодкий”, “кислий”, “гіркий” тощо;
- визначає предмети на дотик і зіставляє однакові та різні предмети;
- називає звуки за силою голосу (тихий - гучний);
- розпізнає голоси тварин і звуки у природі

- **Колір** — червоний, синій, жовтий, зелений, чорний і білий;
- **Форма** — круг, квадрат, трикутник; складання картинок її двох та чотирьох частин;
- **Величина** — великий, маленький;
- **Простір** - «високо-низько», «вгорі-внизу», «на», «під», «за», «в», «вперед-назад»;
- **Чуттєве сприймання – іжа** - «солодкий», «кислий», «гіркий», предмети -«твердий», «мякий», «теплий», «холодний», вчити обводити пальцем контур предмета;
- **Звуки** – музичних інструментів, крики знайомих тварин, називати звуки за силою голосу (тихий – гучний)

**Сенсорне виховання дітей у
дошкільному навчальному закладі.
(тест для самодіагностики)**

Діалог. «Підвищення рівня пізнавальної активності дошкільників»

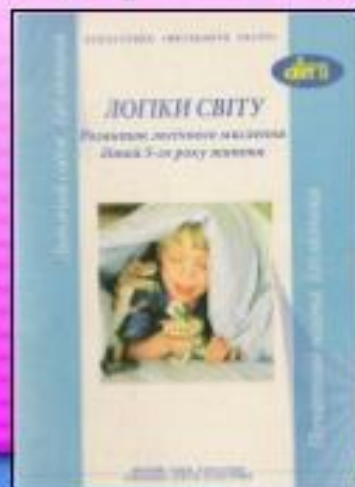
- **підтримуйте** дитячу ініціативу;
- **заохочуйте** дітей до самостійних творчих пошуків;
- **переорієнтуйте** освітній процес з керівництва діяльністю дітей на взаємодію;
- **забезпечуйте** сприятливий психологічний клімат у колективі;
- **використовуйте** методи та прийоми, спрямовані на підвищення пізнавальної активності дошкільників.

**Визначення об'єкта
за відомими нам властивостями**

“Логіки світу”

Навчальна розвивальна технологія
для дітей 3-12 років

Автор – Ірина Стеценко, науковий
співробітник Міжнародного науково-
навчального центру інформаційних
технологій та систем НАН України і
МОН України, м. Київ

“Логіки світу”

(продовження)

*Головна мета курсу
“Логіки світу”:*

- Самостійно і нестандартно міркувати;
- Грамотно обґрунтовувати свою точку зору;
- На боятися задач з багатьма варіантами рішення;
- Вміти вибирати один з варіантів і грамотно довести, що він найкращий

Технологія “Логіки світу” передбачає завдання на:

- Конструювання
- Знаходження закономірностей
- Порівняння
- Використання алгоритмів
- Логічні операції “І”, “НЕ”
- Операції з множинами

Логічні блоки Д'єнеша

(48 різних геометричних фігур)

"У книзі Всесвіту, яка завжди відкрита нашим очам, природа розмовляє мовою математики: букви цієї мови – круги, трикутники та інші математичні фігури".

Закріплення знань Галілео Галілей про сенсорні еталони

(ранній та молодший дошкільний вік)

- **форма** (круглі, квадратні, прямокутні, трикутні);
- **колір** (червоні, жовті, блакитні);
- **розмір** (великі, маленькі);
- **товщина** (товсті, тонкі).

Логічні блоки Д'єнеша

Старший дошкільний вік

Формування елементарних понять з математики та інформатики:

- знайомство з геометричними фігурами, формою, кольором, розміром;
- знайомство з множиною;
- порівняння, аналіз, класифікація, узагальнення, серіація;
- кодування та декодування інформації;
- введення в активний словник дітей висловів з прийменниками "і", "або", часткою "не".

“Картки-властивості” Семадені

Старший дошкільний вік

Мають за мету:

- **визначення** властивостей геометричних фігур (з блоків Д'єнша): форма, величина, товщина, колір.
- **знайомство** зі знаками-кодами.
- **введення та користування** знаком заперечення.

Допомагають:

- **перейти** від наочно-образного до наочно-схематичного та мовно-логічного мислення;
- **моделювати** ознаки предметів;
- **кодувати та декодувати** інформацію;
- **складати** характеристику геометричної фігури та порівнювати їх.

Палички Кюізенера

“Для багатьох математика завжди залишається таємницею за “сіма замками”. А секрет простий: малюків треба заохочувати до математики в грі...”

О.Венгер

Методика універсальна, вона не вступає в суперечність ні з однією з існуючих методик, а навпаки, вдало їх доповнює.

Дидактичний матеріал простий і зрозумілий дітям: вони звикають до нього ще в зовсім ранньому віці і вже сприймають як ігровий матеріал, а не бачать в них нудне заучування чисел.

Ігровий посібник розвиває дрібну моторику, зорове і просторове сприйняття, стимулює уяву, привчає до порядку.

Інтелектуальні ігри Нікітіних

Педагогіка співробітництва

- Борис Павлович Нікітін (21 січня 1916 -1999) – один з основоположників методики раннього розвитку.
- Борис Павлович Нікітін - людина слова та діла, батько семи дітей, дідусь 17-ти онуків, автор багатьох книг, що стали настільними для більш ніж 15-ти мільйонів родин у багатьох країнах світу.

Інтелектуальні ігри:

- Кубики для всіх ("Чудокуб"); "Унікуб"; "Склади візерунок"; "Дробки"; "Склади квадрат"; "Рамки і втулки Монтесорі".

Інтелектуальні ігри Никітіних

(продовження)

*Не існує таємниці народження,
є таємниця розвитку.*

Б.П. Нікітін

Особливості методики:

Для дітей:

- **забезпечують** дидактичний принцип від простого до складного
- **стимулюють** розвиток творчих здібностей з раннього дитинства
- **формують** умови для випереджуючого розвитку здібностей
- **створюють** атмосферу вільної і радісної творчості

Для батьків:

- **виховують** вміння стримуватись, не заважати малюку самому думати і приймати рішення

Розвивальні ігри В.В. Воскобовича

- **Формування** у дитини пізнавального інтересу та дослідницької діяльності
- **Розвиток** основних психічних процесів: уяви, пам'яті, уваги, мислення
- **Виховання** спостережливості та творчості
- **Стимулювання** емоційно-образного і логічного начала
- **Формування** математичних понять та базових уявлень про оточуючий світ
- **Розвиток** м'якої моторики

Ейдетика для малят

Ейдетика забезпечує розвиток логічного та асоціативного мислення, пам'яті, полегшує обробку інформації мозком.

Прийоми ейдетики:

- Графічні трансформації: піктограми
- Тактильні та предметні асоціації: звукові, смакові, нюхові
- Вільні асоціації, пов'язані з предметними образами:
  - Колірні асоціації;
  - Асоціації, пов'язані з геометричними фігурами;
  - Асоціації за друдлами.

Коректурні таблиці Н.Гавриш

- *Встановлення максимальної кількості різнопланових зв'язків між її елементами, а саме математичних:*
- лічильна діяльність
- форма
- порядкове значення числа
- величина
- колір
- розташування

**Бажаємо
успіхів!**

